

SENTER FOR
PSYKISK HELSE OG RUS

FORSKNINGSRAPPORT NR. 9/2014

SEPREP UNG 2011-2013

- En forskningsbasert evaluering

Ottar Ness og Bengt Karlsson

SEPREP UNG 2011-2013
- En forskningsbasert evaluering

Ottar Ness og Bengt Karlsson

Drammen 2014
Senter for psykisk helse og rus
Fakultet for helsevitenskap
Høgskolen i Buskerud og Vestfold

SEPREP UNG 2011-2013 – en forskningsbasert evaluering.

ISBN: 978-82-8290-008-9

Layout omslag: Ingvild Stokka, Høgskolen i Buskerud og Vestfold.

© SFPR – Senter psykisk helse og rus, fakultet for helsevitenskap, Høgskolen i Buskerud og Vestfold.

Senter for psykisk helse og rus
Fakultet for Helsevitenskap
Høgskolen i Buskerud og Vestfold
Postboks 7053
3007 Drammen
E-post: postmottak@hbv.no
Hjemmeside: <http://www.hbv.no/sfpr>

SFPRs publikasjoner kan fritt siteres ved tydelig angivelse av kilde.
Publikasjoner fra SFPR som omtales, anmeldes eller henvises til, bes sendt til Senteret.

Forord

Dette forskningsprosjektet har vært et samarbeid mellom Høgskolen i Buskerud og Vestfold, Fakultet for helsevitenskap, Senter for psykisk helse og rus (SFPR) og Stiftelsen SEPREP. Prosjektet er finansiert av Stiftelsen SEPREP.

Vi vil gjerne rette en stor takk til deltakerne i dette forskningsprosjektet, både studenter og ledere, som har delt sine opplevelser, tanker og meninger på en generøs måte. Uten dere hadde det ikke blitt noe prosjekt.

Vi spesielt takke SEPREP ved Anne Ek, Gunnar Brox Haugen, Anne Lill Berthelsen og Anne Kvalheim for et meget godt, inspirerende og nyttig samarbeid om et viktig og spennende prosjekt!

Drammen 11. februar 2014

Ottar Ness

Bengt Karlsson

Sammendrag SEPREP UNG 2011-2013: En forskningsbasert evaluering

Bakgrunn

Stiftelsen SEPREP – Senter for psykoterapi og psykososial rehabilitering ved psykoser, har siden 1990 vært sentral i å utdanne fagutøvere til å skape gode behandlingsmiljøer, -metoder og modeller sammen med mennesker med alvorlig psykiske helseproblemer. Som en forutsetning for dette har SEPREP fokusert på forutsigbare og gode relasjoner mellom fagutøvere, brukere og deres familier. SEPREP videreførte i 2010 dette arbeidet til å utvikle et nytt utdanningsprogram som fikk navnet SEPREP UNG. Det første kullet på SEPREP UNG startet i Notodden, Seljord og Skien mai 2011 og varte til juni 2013. Desember 2011 startet kull to i Kristiansand, Arendal og Lister, og varte til november 2013. Senter psykisk helse og rus (SFPR) ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold har evaluert SEPREP UNG-programmet fra oppstart til studieslutt. Evalueringen har to fokus. Det første fokuset handler om å evaluere selve utdanningen. Fokuset har vært på studentenes forventninger til studiet, innhold og nytteverdi i deres egen praksis. Det andre fokuset var rettet mot å undersøke hvordan utdanningen var med på å endre og forbedre praksis i det lokale helsetjenesteapparatet der hvor studentene jobbet.

Metode

Denne forskningsbaserte evalueringen ble gjennomført med bruk av både kvalitative og kvantitative datainnsamlinger. Den kvalitative delen av studien ble gjennomført ved bruk av flersteg fokusgruppeintervjuer med studenter ved begge studiestedene. Fokusgrupper med ledere ved begge studiestedene. Alle utdanningssamlingene ble evaluert ved bruk av kvantitative spørreskjema.

Funn

De samlede funn er fremstilt gjennom en kvantitative og kvalitative del. I den kvalitative relateres funnene til: (1) *Utdanning som skaper økt samarbeid og samhandlingskompetanse*, (2) *Utdanning som skaper økt faglig kompetanse*, og (3) *Utdanning som skaper større trygghet i arbeidet*. Gjennom den kvantitative studien rapporterer studentene at de er meget fornøyd med SEPREP UNG-utdanningen. Til slutt presenteres oppsummering av kommentarene som studentene har skrevet på de åpne spørsmålene i spørreskjemaet, som bekrefter studentenes fornøydhet med SEPREP UNG-utdanningen, både innholdsmessig og praktisk.

Konklusjon

Relatert til forskningsspørsmålene for denne studien er det forskningsmessige grunnlag for å konkludere med følgende: SEPREP UNG som utdanningsprogram har nådd de fleste av dets kompetanse- og læringsmål på en god måte. Dessuten synes tilbudet å være i tråd med og imøtekomme statlige føringer gjennom samhandlingsreformen og fremtidig utdanning. SEPREP UNG viser seg som en relevant og nyttig måte å organisere utdanning innen psykisk- helse og rustjenester.

Ottar Ness

Bengt Karlsson

**Senter for psykisk helse og rus, Fakultet for helsevitenskap,
Høgskolen i Buskerud og Vestfold**

Senter for psykisk helse og rus (SFPR), Fakultet for helsevitenskap ved Høgskolen i Buskerud arbeider for å utvikle et solid forskningsmiljø i samarbeid med personer med brukererfaring, pårørendeerfaring, klinisk erfaring, forskere og beslutningstakere. Senteret ønsker å bidra til styrking og utvikling av den nasjonale og internasjonale kunnskapen innen psykisk helse og rus med særlig vekt på fem områder; (1) Personers erfaringer med psykiske helseproblemer og hva som hjelper, (2) Person- og kontekstsentrerte tilnærminger, (3) Familie- og nettverksperspektiver, (4) Helsetjenesteorganisering, utøvelse og effektivitet og (5) Aksjonsrettet forskning, særlig brukerinvolvert forskning og handlingsorientert forskningssamarbeid i kliniske praksiser.

I tillegg driver senteret en rådgivende og konsultativ funksjon overfor kommuner, brukerorganisasjoner, helseforetak og myndigheter. Bidrar til utvikling og gjennomføring av utdanning og kompetanseutvikling. Er en hospiteringsarena for gjesteforskere og samarbeidspartnere, samt bidrar til å styrke forskerkompetansen ved avdeling for helsefag, HiBu. Forskningen ved senteret vektlegger kontekst i forståelsen av psykisk helse og psykiske helseproblemer, og for utøvelsen av psykisk helsearbeid. Lokalmiljøet er konteksten for hvor psykisk helsearbeid skal utvikles. Sentrale områder er arbeid, bolig, skole, fritid, lokalmiljø og de sosiale og materielle livsbetingelsene. Folkehelseperspektivet med vekt på å fremme helse og sosialt liv på individ-, gruppe og samfunnsnivå, gjennom velvære og velferd, har også grunnleggende betydning for personers psykiske helse og i psykisk helsearbeid. Forskningen ved Senter for psykisk helse og rus skal også synliggjøre at de sammenhenger og situasjoner der folk lever og bor kan bidra til å lindre eller å forsterke psykiske helseproblemer, så vel som at det sosiale og kulturelle mangfoldet kan støtte psykisk helse og bedring. Senteret legger stor vekt på tverrfaglighet og brukerinvolvering i prosjektutvikling og gjennomføring. Senteret har kompetanse innen kvalitative, kvantitative og triangulerende og blandede metodologier.

Prosjektnummer	94802 – SEPREP UNG 2011-2013: En forskningsbasert evaluering.
Virksomhetsnavn	Senter for psykisk helse og rus, fakultet for Helsevitenskap, Høgskolen i Buskerud og Vestfold, Postboks 7053, 3007 Drammen.
Besøksadresse	Papirbredden - Drammen kunnskapspark Grønland 58, 3045 Drammen.
Telefon og fax	32 20 64 00 - 32 20 64 10
E-post og kontaktperson	Professor Stian Biong, leder av SFPR: stian.biong@hbv.no – tlf. 95 21 54 98.
Hjemmeside	http://www.hbv.no/sfpr

Innholdsfortegnelse:

Forord

Sammendrag

Kapittel 1. Innledning og bakgrunn.....	s. 7
Kapittel 2. Metodiske beskrivelser av den forskningsbaserte evalueringen	s. 11
Kapittel 3. Presentasjon av funn.....	s. 19
Kapittel 4. Diskusjon.....	s. 28
Referanseliste.....	s. 33
Vedlegg.....	s. 35

Kapittel 1: Innledning og bakgrunn

Stiftelsen SEPREP – Senter for psykoterapi og psykososial rehabilitering ved psykoser, har siden 1990 vært sentral i å utdanne fagutøvere til å skape gode behandlingsmiljøer, -metoder og modeller sammen med mennesker med alvorlig psykiske helseproblemer. Som en forutsetning for dette har SEPREP fokusert på forutsigbare og gode relasjoner mellom fagutøvere, brukere og deres familier. SEPREP videreførte i 2010 dette arbeidet til å utvikle et nytt utdanningsprogram som fikk navnet SEPREP UNG. Dette utdanningsprogrammet har fokus på tidlig oppdagelse og forebygging med fokus på ungdom og unge voksne. Studieplanen er godkjent og utviklet av Høgskolen i Hedmark (2010), som gjør at studentene kan få 60 studiepoeng for sin deltakelse på utdanningen etter endt eksamen.

Det første kullet på SEPREP UNG startet i Notodden, Seljord og Skien (heretter: Notoddenområdet) mai 2011 og varte til juni 2013. Desember 2011 startet kull to i Kristiansand, Arendal og Lister (heretter: Kristiansandsområdet), og varte til november 2013. Som en del av oppstarten av denne utdanningen fikk Institutt for forskning innen psykisk helse og rus (IFPR) ved Høgskolen i Buskerud (fra 1.1.2014: Senter psykisk helse og rus (SFPR) ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold) oppdraget med å følgeevaluere SEPREP UNG-programmet. Evalueringen har to fokus. Det første fokuset handler om å evaluere selve utdanningen. Fokuset har vært på studentenes forventninger til studiet, innhold og nytteverdi i deres egen praksis. Det andre fokuset var rettet mot å undersøke hvordan utdanningen var med på å endre og forbedre praksis i det lokale helsetjenesteapparatet der hvor studentene jobbet.

1.1. SEPREP UNG

SEPREP UNG er et pilotprosjekt der en representerer en videreføring av den tradisjonelle SEPREP-utdanningen (SEPREP Tverrfaglig Utdanningsprogram; SEPREP TU; Episteme Forskning og SamfunnsEvaluerer, 2006). Utdanningen har et omfang på til sammen 60 studiepoeng og går over to år på deltid. Når SEPREP UNG skal gjennomføres forankres den i det lokale barne- og ungdomspsykiatriske senter (BUP) eller ved det lokale distriktpsikiatriske senter (DPS). En lokal koordinator leder det praktiske arbeidet på vegne av den programansvarlige institusjonen. En styringsgruppe har ansvaret for å sikre lokale tilpasninger både i planleggingen og gjennomføringen av utdanningsprogrammet.

SEPREP UNG er et tverrfaglig og tverretatlig utdanningsprogram der målgruppen for utdanningen skal representere personer i ulike typer helse-, undervisnings- og oppfølgingsarbeid overfor utsatte ungdommer og deres familier. Derfor er studentene i utdanningen ansatte innenfor kommunehelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste og andre som har behandlings- og oppfølgingsansvar overfor ungdom med alvorlige psykiske helseproblemer. Videre omfatter målgruppen ansatte i skolesektoren, barneverntjenesten, fastleger, politi og andre som i sitt daglige arbeid har kontakt med risikoutsatt ungdom.

Utdanningen kvalifiserer for å arbeide innenfor barne- og ungdomspsykiatrien, skole, sosial- og helsetjeneste og andre relevante oppfølgingstjenester. Videreutdanningen gir kompetanse på høyere nivå innenfor fagfeltet alvorlige psykiske lidelser, med særlig vekt på forebygging og tidlig oppdagelse. Læringen baserer seg på å anvende kunnskap og erfaring gjennom veiledet praksis, slik at den enkelte deltaker får en økt personlig kompetanse.

1.1.1. Utdanningens målsettinger

Utdanningens studieplan (Høgskolen i Hedmark, 2010) presenterer følgende målsettinger: (1) Studenten skal etter gjennomgått utdanning ha økt kompetanse om tidlige tegn på alvorlig psykisk lidelse og tidlig intervensjon, og faktorer som hemmer eller fremmer psykoseutvikling. (2) Studenten skal også ha en mer helhetlig forståelse av ungdommens situasjon og hvordan den psykiske helsen generelt påvirkes. Videre skal (3) deltakeren ha økt kompetanse innen samarbeid og samhandling. Studenten skal ha, (4) med bakgrunn i aktuell empiri, kunne begrunne og iverksette tilnærminger og behandlingstiltak og ha oversikt over tjenestenettverk og henvisninger lokalt. Dette arbeidet skal ha en etisk og juridisk forankring som sikrer menneskeverdet. (5) Studenten skal kunne bruke seg selv på en konstruktiv måte i møte med ungdommen og familie/nettverk. (6) Utdanningen skal gi økt mestring hos den enkelte medarbeider med særlig vekt på relasjonsaspektet, brukervedvirkning og lokalmiljøets betydning. Videre skal utdanningen (7) totalt sett bidra til en økning av kvalitet og brukervedvirkning i tjenestetilbudet. Utdanningen skal også (8) skape større forståelse for de ulike yrkesgrupper og tjenesteinstanser imellom. Dette med formål om å fremme samarbeid og samhandlingskompetanse både faglig og organisatorisk i de ulike ledd i tjenestenettverket.

1.1.2. Utdanningens innhold, oppbygging og organisering

Utdanningen er basert på varierte arbeids- og undervisningsmåter. Det er forelesninger, klinisk veiledning, kollokviearbeid, skriftlige gruppeoppgaver, samt individuelt arbeid relatert til egen praksis. Utdanningen består av tre temaer: (1) Psykiske lidelser/psykoseforståelse i et utviklingsperspektiv, (2) Forebygging, tidlig intervensjon og behandling i et helhetlig perspektiv, og (3) Tjenestenettverk og samhandling i et helhetlig perspektiv. Temaene bygger på hverandre og har en progresjon fra tema 1 til 3. Utdanningen består av teori kombinert med erfaringer fra eget arbeid med ungdom og familier.

I løpet av utdanningens to år holdes det 100 timer fellesundervisning, som gjennomføres med månedlige én-dagers samlinger. I tillegg til denne fellesundervisningen foregår det 80 timers gruppeveiledning. Dette organiseres litt ulikt, men vanligvis gjennom 1 ½ klokke time to ganger i måneden. Veilederne er erfarne praktikere/klinikere. Denne veiledningen handler om at studentene reflekterer over egen praksis overfor ungdom og familier, de reaksjoner og følelser dette arbeidet vekker. Veiledningen tilsikter at studentene relaterer praktiske problemstillinger til forståelsesmodeller fra teori, forskning og erfaring, der studenten har mulighet til å integrere og bruke dette i sin egen praksis. Som en del av denne veiledningen veiledes det også i studentenes ferdighetstrening. Her legger studenten frem ulike problemstillinger fra egen praksis og får veiledning i gruppen av veileder og medstudenter.

Studentene jobber også i kollokviegrupper med 40 timers litteraturstudier over de to årene. Dette er de samme gruppene som går i veiledning, men organiseres uten veileder. Dette er selvstudier med lesing av teori, forberedelse av fremlegg i veiledningsgruppen, samt arbeid med skriftlige gruppeoppgaver. Studentene skriver løpet av utdanningen to gruppeoppgaver som leveres inn som eksamen. Disse oppgavene gir studentene mulighet til å fordype seg i faglige problemstillinger og vise praksis belyst med teori. Dette skal bidra til studentenes kritiske tenkning og utfordre de på å formulere seg i en flerfaglig sammenheng, og dermed bidra til samarbeidstrening.

1.2. Evalueringens hensikt, problemstilling og forskningsspørsmål

Stiftelsen SEPREP ønsket en forskningsbasert evaluering av utdanningsprogrammet SEPREP UNG. Hensikten med evalueringen har et todelt fokus. Det første fokuset handler om å evaluere selve utdanningen. Fokuset har vært på studentenes forventninger til studiet, innhold og nytteverdi i deres egen praksis. Det andre fokuset var rettet mot å undersøke hvordan

utdanningen var med på å endre og forbedre praksis i det lokale helsetjenesteapparatet der hvor studentene jobbet. Basert på hensikten og ovennevnte målsettinger valgte vi å dele evalueringen opp i to fokusområder:

- 1. Hvordan beskriver studentene sine erfaringer med utdanningsprogrammet SEPREP UNG?*
- 2. Hvordan beskriver ledere til studentene i SEPREP UNG at praksis i det lokale helsetjenesteapparatet har endret eller forbedret seg gjennom utdanningsprogrammet?*

1.3. Studiens begrensinger, avgrensinger og relevans

Datainnsamlingen har funnet sted i perioden september 2011 og desember 2013. Studien er avgrenset i relasjon til studiens hensikt og forskningsspørsmål som er angitt over. Studien har hatt tre hovedkilder for data: (1) Flersteg fokusgruppeintervjuer med studenter både i Kristiansandsområdet og i Notoddenområdet, (2) Kvantitativ spørreundersøkelse som har evaluert hver samling og (3) fokusgruppeintervjuer med et utvalg av ledere som har hatt studenter på SEPREP UNG-programmene i både Kristiansandsområdet og i Notoddenområdet. Studien har begrensinger knyttet til de strategiske utvalgene idet det kan være personer i målgruppene med viktige erfaringer som har valgt å ikke delta eller ikke kjente til evalueringen, samt at valg av fokusgruppeintervjuer kan medføre at noen i gruppa ikke kommer fram med egne erfaringer av ulike grunner. På den annen side er studien vitenskapelig fundamentert ved bruk av anerkjent kvantitativ og kvalitativ metodologi og metoder og kan slik antas å ha høy gyldighet og relevans.

1.4. Rapportens organisering

Etter dette innledende kapittelet vil det i kapittel 2 redegjøres for metodikken i denne forskningsbaserte evalueringen. Hovedvekten vil bli lagt på kapittel 3 hvor presentasjonen av studiens funn vil bli fremstilt. Kapittel 4 diskuterer funnene i relasjon til studiens hensikt, forskningsspørsmål og interne og politiske mål og på denne bakgrunn gi en konklusjon.

Kapittel 2: Metodiske beskrivelser av den forskningsbaserte evalueringen

2.1. Organisering av studien

Denne forskningsbaserte evalueringsstudien har vært gjennomført av Senter for psykisk helse og rus (SFPR), fakultet for helsevitenskap ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold.

Prosjektansvarlig har vært dekan Heidi Kapstad og professor Bengt Karlsson, som leder av Senteret frem til 1.1.2014. Førsteamanuensis Ottar Ness har hatt ansvar for å gjennomføre forskningsprosjektet i tråd med oppdraget.

2.2. Gjennomføring av studien

Arbeidet med studien har pågått siden september 2011 og avsluttes med denne rapporten levert oppdragsgiver 15. februar 2014. Denne tidsperioden rommer alt fra utforming av metoder for datainnsamling, analyse og skriftlig fremstilling av studiens resultater. Studien startet med et oppstartsmøte mellom fagutviklerne Anne Ek og Karin Blix Flage, samt daglig leder Gunnar Brox Haugen i Stiftelsen SEPREP, leder for SFPR, professor Bengt Karlsson, og prosjektleder førsteamanuensis Ottar Ness. Her ble forventninger til evalueringen avstemt, og den videre fremdriften for prosjektet fastsatt. Oppstartsmøtet var viktig for å avklare mandatet for evalueringen og for å skape en felles forståelse for hva oppdraget innebar. På bakgrunn av dette møtet ble det utarbeidet kvantitative spørreskjemaer (vedlegg 4) som skulle benyttes i studien for studentene, samt intervjuguider til fokusgruppeintervjuer med studenter (vedlegg 5) og ledere (vedlegg 6). Målsettingen var at forhold som ble ønsket belyst ble sikret inkludert i skjemaene.

Vi utarbeidet på samme måte intervjuguidene til fokusgruppeintervjuene. Her ville en særlig fokusere på å få frem de aspektene som ikke så lett kan belyses ved hjelp av spørreskjemaundersøkelsen (Lerdal og Karlsson, 2008). Det ble i fellesskap utviklet et informasjonsskriv om forespørsel om deltagelse og samtykkeerklæring for både studenter og ledere (vedlegg 2 og 3). Studien som ble før igangsettelsen registrert og godkjent av personvernombudet for forskning, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) (vedlegg 1).

2.3. Utvalg

For å delta i den kvantitative spørreundersøkelsen informerte forsker om forskningsprosjektet ved første utdanningssamling på begge utdanningsstedene om forskningsprosjektet.

Informasjon om deltakelse i studien ble delt ut. De informert samtykkene ble samlet inn på slutten av første samling. Alle studentene signerte og godtok å være med. Det var totalt 76 til sammen (40 i Notoddenkullet, 36 i Kristiansandkullet) studenter på hvert studiested. Deretter ble det kvantitative spørreskjemaet delt ut og fylt ut ved hver samling.

Informasjon om å delta i fokusgruppeintervjuer ble også delt ut på første samling. Informerte samtykker ble samlet inn på slutten av samlingen og levert inn til forsker. Alle studentene skrev under. Det ble gjort en loddtrekning av deltakere for å få deltakere i fokusgruppeintervjuer. Ut fra litteratur om fokusgrupper ble det vurdert at fokusgrupper på seks til åtte deltakere ville være passende (Lerdal og Karlsson, 2008; Puchta Potter, 2004). Dette gjaldt både intervjuene med studentene og lederne.

2.3.1. *Utvalgsbeskrivelse kvantitativ spørreundersøkelse Notodden:*

Utvalget for den kvantitative studien består av 40 studenter i alderen 23-61 år. 27 kvinner, 10 menn, tre personer hadde ikke krysset av kjønn. Antall år studentene hadde jobbet med ungdommer med alvorlige psykiske helseproblemer varierte fra 0-10 år eller mer. Studentene hadde følgende utdanning og representerte følgende yrkessteder:

Utdanning	Antall
Sosionom	4
Sykepleier og psykiatrisk sykepleier	9
Pedagog	3
Vernepleier/Hjelpepleier	10
Barnevernspedagog	7
Helsesøster	3
Psykolog	1
Annet (familieterapeut, flerkulturelt arbeid, BI, miljøterapeut)	4

Tabell 1 Utdanningsbakgrunn Notodden

Yrkessted	Antall
Spesialisthelsetjenesten uspesifisert	5
DPS	3
BUP	1
Bufetat	2
Kommunehelsetjeneste uspesifisert	16
NAV / Arbeid med Bistand	3
Annet (Familiens hus, Psykisk helsevern, skole, rusteam)	9
Ukjent	1

Tabell 2 Yrker Notodden

2.3.2. Utvalgsbeskrivelse kvantitativ spørreundersøkelse Kristiansand:

Utvalget for den kvantitative studien består av 36 studenter i alderne 25-59 år. 24 kvinner, 10 menn, to personer hadde ikke krysset av kjønn. Studentene hadde følgende utdanning og representerte følgende yrkessteder:

Utdanning	Antall
Sosionom	11
Sykepleier og psykiatrisk sykepleier	8
Pedagog (spes.ped/førskolelærer/klinisk ped.)	7
Vernepleier / Hjelpepleier	5
Barnevernspedagog	3
Annet (arbeids- og velferdsforvaltning, fagarbeider)	2

Tabell 3 Utdanningsbakgrunn Kristiansand

Yrkessted	Antall
Barnevernstjenesten	7
Spesialisthelsetjenesten uspesifisert	6
BUP	4
Bo- og støttetilbud / rus- og psykiatribolig	2
Flyktningetjeneste	5
Kommunehelsetjeneste uspesifisert	3
NAV / Arbeid med Bistand	2
Arbeidsmarkedsbedrift	1
Sosialtjenesten	1
Annet (skole, PSA)	2

Tabell 4 Yrker Kristiansand

2.4. Dataskapingsmetoder

Dataskapingsmetodene for denne evalueringen er gjort på to måter. For det første har studentene besvart de kvantitative spørreskjemaene (vedlegg 4). Videre ble det gjennomført tre fokusgruppeintervju for studentene (n=16), ett fokusgruppeintervju for ledere (n= 9). Basis for intervjuene har vært intervjuguiden som er fremstilt i vedlegg 5 og 6. Intervjuguidene er tematisk utviklet for å kunne gå i dybden på forhold som ble besvart i det kvantitative spørreskjemaet, og med mulighet for studentene og lederne til å belyse forhold de selv erfarte som viktige relatert til problemstillingen og forskningsspørsmålene i studien.

2.4.1. Utvikling av kvantitativt spørreskjema

Forskerne utviklet spørreskjema som ble lagt frem for Stiftelsen SEPREP for kvalitetssikring. Spørreskjemaene inneholdt lukkede spørsmål for vurdering på en Likertskala, det vil si en graderingsskala hvor svaret på hvert enkelt spørsmål graderes, samt med noen åpne spørsmål for å få deltakernes egne perspektiver på hva som var deres viktige erfaringer å delta på SEPREP UNG. Spørreskjemaene stilte opp fire ulike utsagn som deltakerne skulle verdisette ved å sette en ring rundt et tall på en skala fra en til seks, der seks uttrykker et utsagn deltakeren var sterkt enig i, og 1 er et utsagn man er sterkt uenig i. I tillegg var det tre åpne spørsmål på dette spørreskjemaet der svarene også vil bli presentert. De lukkede spørsmålene ble utviklet for å få en kvantifisert vurdering av noen temaer som det var viktig å få svar på. Spørreskjemaer har en iboende utfordring ved at den som utvikler dem, risikerer å definere hva som er interessant på forhånd, og gjennom dette lukker for viktige erfaringer (Camic, Rhodes, og Yardley 2003; Svisdahl, Moltu og Sletvold, 2010). De åpne spørsmålene ble derfor tatt med for å motvirke denne problemstillingen og gi deltakerne anledning til åpent å skrive om hva som var relevant og viktig for dem (Svisdahl, Moltu og Sletvold, 2010) med hensyn til deres erfaringer med å delta SEPREP UNG.

2.4.2. Gjennomføring av den kvantitative spørreundersøkelse

Gitt rekrutteringsmåten som ble valgt foregikk spørreskjemaundersøkelsen i perioden september 2011 til desember 2013. Spørreskjemaene ble delt ut på slutten av hver utdanningssamling og det ble satt av tid til å fylle ut. Skjemaene ble samlet inn og sendt forsker mellom hver samling.

2.4.3. Gjennomføring av flersteg fokusgruppeintervjuer

Fokusgruppeintervjuer med studentene

Etter loddtrekning blant alle studentene ble det sendt ut invitasjon til dato for gjennomføring av flersteg fokusgruppeintervjuer med studentene. Dette ble gjennomført ved andre samling, midtveis og ved siste samling i utdanningen. De ble gjennomført ved studiestedene etter endt samling. Det var forskeren som gjennomførte selve intervjuene. Førstelektor Ellen Andvig fra HBV var med ved to anledninger for å bistå Ottar Ness ved intervjuer med studenter. Hun var med ved første fokusgruppeintervjuer ved begge studiestedene. Det ble lagt vekt på å skape en åpen og fri stemning som inviterte deltakerne til å fortelle om sine ulike erfaringer, samt å bruke dynamikken i gruppen til å gå i dybden på de temaene som ble diskutert og for å få fram nyanser i erfaringene. I gjennomsnitt tok de ulike fokusgruppeintervjuene 1,5 timer.

Notoddenområdet:

Startet ut med to grupper på åtte i hver gruppe, totalt 16 personer. Seks menn og ti kvinner. I de neste to intervjuene var det en del frafall pga. sykdom og noen som hadde sluttet ved utdanningen, som gjorde at vi endte opp med kun én gruppe på totalt 10 personer. 16 personer deltok én gang, 10 personer deltok to ganger og syv personer deltok alle tre gangene. Totalt ble det to menn og åtte kvinner. Alle yrkesgrupper og utdanninger var representert (se tabell 1, 2, 3 og fire over).

Kristiansandsområdet:

Startet ut med to grupper på åtte i hver gruppe, totalt 16 personer. fire menn og 12 kvinner. I de neste to intervjuene var det en del frafall pga. sykdom og noen som hadde sluttet ved utdanningen, som gjorde at vi endte opp med kun én gruppe på totalt 11 personer. 16 personer deltok én gang, 11 personer deltok to ganger og åtte personer deltok alle tre gangene. Alle yrkesgrupper og utdanninger var representert (se tabell 1, 2, 3 og fire over).

Fokusgruppeintervjuer med lederne

Det skulle gjennomføres to fokusgruppeintervjuer med ledere ved de to studiestedene; ved oppstart og ved avslutning. Det viste seg utfordrende å rekruttere ledere pga. hektisk arbeidshverdag og logistikk mht. å finne datoer. Det var også utfordrende å få samlet ledere i Notoddenområdet, det ble derfor gjennomført ett intervju i Notodden og ett i Skien. På bakgrunn av dette ble det i samråd med SEPREP avtalt å gjennomføre ett intervju med ledere ved hvert studiested. Det ble derfor gjort et strategisk utvalg der lokal koordinator for

SEPREP UNG ved studiestedene leverte ut informasjon om deltakelse, der de sendte inn bekreftelse på deltakelse til forsker. Intervjuene ble gjennomført ved siste del av studiet, noe som gjorde at lederne kunne reflektere både over forventinger de hadde til SEPREP UNG og hvordan de erfarte at studentene de hadde på utdanningen endret, forbedret sin praksis. Det ble lagt vekt på å skape en åpen og fri stemning som inviterte deltakerne til å fortelle om sine ulike erfaringer, samt å bruke dynamikken i gruppen til å gå i dybden på de temaene som ble diskutert og for å få fram nyanser i erfaringene. I gjennomsnitt tok de ulike fokusgruppeintervjuene 1,5 timer.

Notoddenområdet:

På grunn av praktiske grunner ble det gjennomført ett intervju med ledere i Notodden og ett i Skien. I Notodden var det fem ledere som deltok, de representerte både kommunehelse- og sosialtjenesten, spesialisthelsetjenesten, og velferdstjenesten. I Skien var de tre ledere som deltok representerte de skoleverket, kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Kristiansandsområdet:

I Kristiansand var det ledere 15 ledere fra kommunehelsetjenesten, barnevernstjenesten, spesialisthelsetjenesten og velferdstjenesten som deltok.

2.5. Metoder for dataanalyse

2.5.1. Kvalitativ analyse

Analysen av data fra fokusgruppeintervjuene representerer i alt syv *faser*, der forskerne har benyttet seg av en hermeneutisk (tolkende) innholdsanalyse i fire *trinn* (Barbosa da Silva, 1996; Kvale & Brinkmann 2009; Karlsson, 2011).

- *Fase 1:* Analyse av fokusgruppe 1 studenter (Kristiansand og Notodden)
- *Fase 2:* Analyse av fokusgruppe 2 studenter (Kristiansand og Notodden)
- *Fase 3:* Analyse av fokusgruppe 3 studenter (Kristiansand og Notodden)
- *Fase 4:* Analyse av fokusgruppe ledere (Kristiansand og Notodden)
- *Fase 5:* Analyse av alle intervjuene samlet
- *Fase 6:* Presentasjon av foreløpige funn for prosjektgruppen, med tilbakemeldinger fra deltakerne
- *Fase 7:* Presentasjon av funn i skriftlig evalueringsrapport

De fire trinnene i analysemetoden som ble benyttet til og med fase 5, var følgende: (1) Å få et helhetsinntrykk, (2) Å identifisere og kondensere meningsdannende enheter, (3) Å abstrahere innholdet i de enkelte meningsdannende enheter og (4) Å sammenfatte betydningen av dette (Barbosa da Silva, 1996; Kvale og Brinkmann, 2009; Karlsson, 2011). Etter gjennomføringen av fokusgruppene ble de transkriberte tekstene først lest av forskerne flere ganger for å få et helhetsinntrykk av samtalsinnhold. Alle tekstene ble lest enkeltvis. Det ble gjort fortløpende markeringer i margin med spørsmål til tekstens innhold og mulige mening og hvilke temaer som preliminært kunne identifiseres og kondenseres. Forskerne gjennomførte så en tentativ analyse av tekstene, og på bakgrunn av denne analysen en tematisering av de meningsdannende enhetene.

Denne analysemetoden ble fulgt også i fase 4, der det ble gjort en felles og samlet vurdering av de tre foreløpige analysene sett i relasjon til hverandre. Alle de tre tekstene ble da lest på nytt for å kunne gi et helhetsinntrykk og deretter bli sammenlignet med hverandre i relasjon til fellestrekk, forskjeller, mønstre og variasjon. Både konsensus- og minoritetsoppfatninger ble søkt belyst (Barbosa da Silva, 1996; Kvale og Brinkmann 2009; Karlsson, 2011). De meningsbærende enhetene i hvert enkelt intervju ble sett i relasjon til hverandre og kodet. Kodene ble abstrahert til sentrale temaer som kom frem i materialet. Utgangspunktet var de identifiserte meningsenhetene som var forankret i sitater fra deltakernes utsagn.

De foreløpige funnene gjort i fase seks ble deretter presentert for deltakerne for deres tilbakemeldinger. Tilbakemeldinger ble brukt i fase syv, presentasjon av funn i denne skriftlige rapporten.

2.5.2. Kvantitativ analyse

Datamaterialet fra selvrapporteringsskjemaene ble analysert og fortolket ved hjelp av både kvantitative og kvalitative tilnærminger. Personlige opplysninger om alder ble summert og regnet ut i gjennomsnitt, antall kvinner og menn summert, og bakgrunnskunnskap ble kartlagt. Det ble regnet ut snitt-tall for svar på alle gitte utsagn på Likertskalaen på begge skjemaene.

2.6. Forskningsetiske refleksjoner

Studien er meldt inn og godkjent av personvernombudet for forskning, Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD) (vedlegg 1).

Alle deltakerne ble informert om studiens bakgrunn og hensikt via det skriftlige informasjonsmaterialet og gjennom muntlig informasjon fra den kontaktpersonen som søkte å rekruttere dem til å delta i studien. Det ble redegjort for hva det innebar å være med i studien, at deltakelse var frivillig basert og at de kunne trekke seg på ethvert tidspunkt og be om at deres opplysninger i så fall ble slettet. Rapporten skal skrives på en måte som ivaretar deltakernes anonymitet. Det ble informert om at data fra studien vil bli slettet ved prosjektslutt, og at studien var finansiert av Stiftelsen SEPREP.

Gitt den valgte rekrutteringsprosedyren ble det sterkt vektlagt at deltagelse var frivillig og at å avstå ikke ville ha noen konsekvenser for deltagelse ved SEPREP UNG-utdanningen. Til tross for dette kan en ikke utelukke at noen har følt seg forpliktet til å delta, men det fremkom ikke ytringer eller annen kommunikasjon som kunne tyde på dette. Samtidig gir den anonyme spørreskjemaundersøkelsen en mulighet til i hvert fall å ytre negative oppfatninger og meninger knyttet til spørsmålene ved at den som rekrutterte ikke hadde kontakt med spørreskjema etter at de var utfylt og lagt i lukket konvolutt. Det ble stilt spørsmålstegn ved fra noen av deltakerne om hvordan de kunne være anonyme da de skrev kjønn og alder. Derfor ble det eksplisitt informert om at forsker ikke hadde navneliste over studentene.

Kapittel 3: Presentasjon av funn

I dette kapittelet vil vi presentere funnene fra både den kvantitative og den kvalitative datainnsamlingen. Vi starter med å presentere de kvalitative funnene som er basert på fokusgruppeintervjuer med studenter og ledere ved begge studiestedene.

3.1 Kvalitative funn

De kvalitative funnene som presenteres i det følgende er temaer som er fremanalysert på bakgrunn av data fra fokusgruppeintervjuene av totalt seks intervjuer med studenter og tre fokusgruppeintervjuer med ledere. Først ble intervjuene analysert hver for seg deretter i relasjon til hverandre for å kunne gi en helhetlig fremstilling i følgende funn: (1) *Utdanning som skaper økt samarbeid og samhandlingskompetanse*, (2) *utdanning som skaper økt faglig kompetanse*, og (3) *Utdanning som skaper større trygghet i arbeidet*.

3.1.1. Utdanning som skaper økt samarbeid og samhandlingskompetanse

Et sentralt område som fremsto gjennom analysen handlet om at både studentene og lederne forventet at utdanningen SEPREP UNG skulle bidra til økt samarbeid lokalt. Dette samarbeidet skulle handle både om bedre samarbeid mellom fagpersoner og brukere og pårørende, men også mellom de ulike tjenestene lokalt. Ved at utdanningsprogrammet hadde studenter både fra kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og velferdstjenester som for eksempel NAV hadde de også forventninger om at dette samarbeidet også skulle bli bedre.

Et grunnleggende syn som både studentene og lederne hadde var at det er viktig at fagpersonene kjente hverandre på tvers av tjenestene. Studentene kunne fortelle at det ville være viktig for dem å bli kjent med personer som arbeider i ulike enheter og instanser for å få til et best mulig tilbud for brukerne, som en av dem sa: *"Det med kontakter innom de ulike miljøene er veldig viktig, slik at du lett kan relatere ting, eller spørre folk om hvordan, eller støtte på det en driver med"*. En annen av studentene sa: *"Vi er veldig avhengige av det der tverrsektorielle samarbeidet. Når en tar utdanning eller veiledning som er på den måten, så er det veldig positivt."* En av studentene fortalte at utdanningen kan bidra til *"at det blir litt mer samkjørt behandling. Håper at det kan skje. At det ikke er noen som bryter behandlingene og starter på noe helt nytt. At vi kan ha felles behandlingsmetoder"*. En annen fortsatte med å si: *"Når jeg kjenner arbeidssituasjonene til andre som jeg forhåpentligvis blir*

kjent med nå, så er det lettere for meg å vite hva jeg kan forvente av dem, eller hva jeg kan forvente av der de jobber. Hvilke muligheter vi kan bruke for å hjelpe brukeren, eller den det gjelder for å få det bedre. Det er lettere å komme med innspill til samarbeid.”

Det at veiledningsgruppene var satt sammen både tverrfaglig og tverretatlig var nyttig for deres utdanningsprosess. Dette påvirket også synet og praksis av samarbeid. En av studentene relaterte til erfaringer fra sin veiledningsgruppe at på grunn av at de var satt sammen tverretatlig så hjalp det henne til å samarbeide mer på tvers av etatene i kommunen, og sa: *”(.) å få økt samarbeid med de andre tjenestene. Det er veldig viktig!”*

Lederne som ble intervjuet kunne fortelle at de hadde forventninger til at studentene fikk mer og bedre samhandlingskompetanse ved å ta SEPREP UNG-utdanning. Den ene lederen sa: *”det er her i kommunen generelt mye bra kompetanse. Samhandlingskompetansen kan absolutt blir bedre”*. Hun sa at dette handlet om: *”at man snakker mer sammen, at man har forståelse for hverandres ståsted. Og ikke minst er lojal mot de samhandelnde enheter.”*

Lederne fortalte at de så at de studentene de hadde på SEPREP UNG-utdanningen ganske så umiddelbart brukte det de lærte på i sin hverdagslige praksis i sitt arbeide. En av lederne sa at *”gjennom de veiledningsgruppene som er etablert har studentene fått bedre kjennskap til hverandres kompetanse. Dette igjen har skapt en bedre kommunikasjon mellom tjenestene.”* En av lederne fortalte at: *”Jeg hadde forventninger om kunnskaper, ferdigheter, og for så vidt holdninger også, når det gjelder unge mennesker med psykose. Så jeg var veldig begeistret da jeg skjønnte at det skal være tverrfaglig, og det skal være på tvers av forvaltningsnivåene og tjenestegreiene, for å nærmest legge grunn for at det skulle vokse frem samarbeid.”* En av lederne fortalte at hos hadde de allerede blitt bedre til å ta utgangspunkt i den enkelte bruker for så å jobbe frem felles mål for brukeren og pårørende, men på tvers av enhetene, og at dette hadde økt samarbeidet og også samhandlingskompetansen.

3.1.2. Utdanning som skaper økt faglig kompetanse

Det andre temaet som fremsto som betydningsfullt for både studentene og lederne var at de var opptatte av at SEPREP UNG var en utdanning som handlet om økt fagkompetanse om unge voksne som har samtidig psykiske helseproblemer og rusproblemer. En av studentene var opptatt av at denne aldersgruppen er veldig utfordrende å jobbe med, så han ønsket å *”få bedre samtalekompetanse”* med denne målgruppen. En annen av studentene fortalte at utdanningen hjalp til med å få mer og utvidet kompetanse om målgruppen som vil bidra til at

brukerne får bedre hjelp. Hun sa: *"kunnskapen jeg får på denne utdanningen vil hjelpe meg til å vite hvordan snakke med brukeren for å finne ut mer hvordan hun/han har det."* En annen av studentene fortalte: *"(...) å vite hvordan jeg kan forholde meg til dem, for jeg er avhengig av å bygge opp en god relasjon."*

Studentene forteller om at de har ulike perspektiv på helt konkret hva de ønsker å lære mer om. Noen av de som har psykisk helsebakgrunn, var veldig interesserte i å lære mer om rus, mens de som kunne mye om rus, ønsket å lære mer om psykisk helse. Det som var felles var at de var svært fornøyde med hvordan foreleserne konkretiserte dette i sine forelesninger og at de relaterer dette til *"måten å håndtere og kommunisere med ungdommene på,"* som en av studentene fortalte. Det som studentene var meget fornøyde med, var at foreleserne kom fra praksisfeltet, samtidig som flere av dem også forsket. Dette gjorde at foreleserne fikk stor troverdighet, gjennom at de fortalte om brukere og pårørende de kanskje hadde møtt dagen før forelesningen. Dette gjorde også at det teoretiske i forelesningene ble gjort forståelig fordi det ble konkretisert i praksis. En av studentene fortalte: *"så bra at foreleserne kom rett fra praksisfeltet, de fortalte om brukeren fra i går, dilemmaer som de står oppi akkurat nå... dette kunne jeg kjenne igjen i min praksis, og vi så at foreleserne hadde ferske eksempler å komme med – det var nyttig."*

En av lederne fortalte at hos dem var det viktig at det var minimum to studenter som deltok samtidig, fordi: *"De får en felles fagkompetanse."* Lederen sa at dette også bidro til å øke kompetansen hos de kollegene som ikke deltok på SEPREP UNG-utdanningen: *"de er flinke til å dele hva de har lært med sine kolleger også."* Lederne reflekterte også omkring at ved at studentene får mer fagkunnskap, så skaper dette også mer undring og ydmykhet i sitt arbeide. De opplevde at denne kunnskapen bidro til at deres ansatte ble mindre *"bastante"* i sitt arbeid. Dette gjorde at de var mer undrende til faget; fordi de de hadde mer kunnskap, og visste mer om hvordan andre tjenester jobber. En av lederne sa at *"faglig sett så får de økt kunnskapen rundt psykiske lidelser, rus og psykoseproblematikk, samt at de sitter i veiledningsgrupper. Det setter dem stor pris på."* Dette gjør at de ikke blir så skråsikre i sine til måter å tilnærme seg brukerne og andre fagpersoner på, men *"de blir mer ydmyke og undrende, som igjen viser respekt."* En annen av lederne sa at ved at de får økt fagkompetanse på dette området har gjort at studentene har fått en *"bredere refleksjon og flere innfallsvinkler i sine møter med brukere og pårørende."*

Studentene fremhevet også at det var svært viktig for dem at de hadde hatt personer med brukererfaring fra psykiske helseproblemer som forelesere. Dette de ble mer bevisste over at alle mennesker er unike og har sine egne preferanser for hva som er god hjelp og støtte. Dette hadde bidratt til at de lyttet mer etter hvordan den enkelte person og familie ønsket seg i sitt liv, og dermed til rette la mer til personsentrert hjelp, som en av studentene sa: *”å ha forelesere med brukererfaring har fått meg til å se på brukere som samarbeidspartnere i stedet.”* En annen av studentene sa, *”det var veldig viktig å få ha brukere som forelesere for å bli minnet om at brukere er også mennesker – som strever med ulike ting, på ulike tidspunkt i livet – som alle mennesker kan gjøre.”*

Et annet område studentene var opptatte av var å få fagkompetanse på er forebygging og tidlig intervensjon. En av studentene fortalte *”at den faglige kompetansen ikke bare handler om å bli bedre på behandling, men også forebygging.”* En annen av studentene sa: *”dette studiet vil hjelpe oss til å oppdage symptomer tidligere og sette inn bedre hjelp tidligere i livet til disse menneskene som strever.”* Studenten fortalte videre at veiledningsgruppene hjalp *”å få integrert kunnskapen (teoriene og forskningen) med min egen praksis.”*

3.1.3. Utdanning som skaper større trygghet i arbeidet

Et tredje tema handlet om at det å få mer fagkunnskap og samhandlingskompetanse gjennom den måten SEPREP Ung utdanningen er organisert på skapte større trygghet i studentenes arbeidshverdag. De fortalte at å delta på en utdanning der personer kommer fra ulike tjenester og samtidig får forelesere som er gode til å formidle relevant kunnskap, skaper en større faglig tyngde. I tillegg bidrar det til å skape relasjonell tyngde og bedre innsikt i hva slags tjenester som fins i lokalsamfunnet. Dette fortalte de hjelper til med å bli bedre "hjelpere" for brukerne og pårørende. En av studentene reflekterte om at *”Det er mange tiltak som iverksettes (for denne målgruppen) og så viser det seg at de ikke hjelper. Jeg tenker at alle vi som er studenter her, som jobber med sårbare mennesker i sårbare situasjoner, vi har en viktig jobb med mye ansvar, og da tenker jeg vi er heldige som får så dyktige forelesere. Det synes jeg gir veldig mening, og jeg synes det er trygt å kunne med seg den kunnskapen tilbake til jobb. Prøve å nyttiggjøre seg noe av det.* En annen av studentene sa: *”Jeg tenker at hvis du har en faglig bakgrunn i det du holder på med, så har du en trygghet i det.”* En annen av studentene fortalte at: *”Jeg tenker også det, at jeg føler meg tryggere i diskusjoner på behandlingsmøter nå – dess tryggere du er i det du gjør, dess tryggere er det å bli hørt.”* Denne tryggheten *”er viktig å ha for ”å kunne ’stå idet’ når man jobber med denne*

målgruppen”, sa en av studentene. En av de mest sentrale elementene som studentene forteller om som har bidratt til denne større tryggheten i arbeidet sitt, er betydningen av veiledning og veiledningsgruppene. En student fortalte om *"i veiledningsgruppen får jeg muligheten til å reflektere over det jeg lærte om på kursdagen i relasjon til min egen arbeidshverdag."* En annen av studentene fortalte at *"gjennom veiledningsgruppene får jeg nye perspektiver som hjelper meg til å bli en bedre hjelper."* *"Når jeg står fast i en sak, så får jeg gjennom veiledningsgruppen refleksjoner og nye ideer fra andre tjenester og profesjoner som hjelper meg til å komme meg videre, dette skaper en større forståelse hva de andre profesjonene og tjenestene jobber med også."* Lederne fortalte også om dette da de fortalte at de studentene ofte fortalte om hvor nyttige veiledningsgruppene var, og hvor nyttig veiledning er for læring av det de får undervisning om i SEPREP UNG-utdanningen.

3.1.4. Oppsummering av kvalitative funn

De kvalitative funnene har handlet om at studentene erfarte at både innholdet og måten SEPREP UNG var organisert på gjorde at de fikk økt samhandlingskompetanse, økt samarbeid med brukere, pårørende og med andre tjenester. Dette fordi at de ble bedre kjent med andre som arbeider i de andre tjenestene, og samtidig at de fikk økt fagkompetanse som gjorde de mer kompetente i arbeidet med målgruppen og i å samarbeide med andre tjenester. Dette var igjen med å skape en tryggere arbeidshverdag for studentene, noe lederne deres bekreftet. Veiledning blir spesielt fremhevet som viktig for læring og utvikling av sin egen praksis som fagperson.

3.2 Kvantitative funn

3.2.2 Studentenes besvarelser på påstander

Spørreskjemaene stilte opp fire ulike utsagn som deltakerne skulle verdisette ved å sette en ring rundt et tall på en skala fra én til seks, der seks uttrykker et utsagn de er sterkt enig i, og én er et utsagn de er sterkt uenig i. Disse tallene blir under presentert som gjennomsnitt, samt at det fremkommer hva den laveste og høyeste skåren var pr påstand.

Selv om skjemaene ble delt ut og fylt ut etter hver samling, så blir ikke alle samlingene presentert i denne rapporten. Det vi presenterer her blir på det overordnede nivå ved å presentere studentenes verdier helhetlig på utdanningen. Dette blir gjort ved hvert utdanningssted; I tillegg var det tre åpne spørsmål på dette spørreskjemaet der svarene også vil bli presentert, da det ligger mye tilbakemelding til Stiftelsen SEPREP i disse

kommentarene. I Kristiansandsområdet er det samlet inn data på 20 samlinger. I Notoddenområdet ved 18 samlinger. Ved samling 3 og samling 20 er ikke samlet inn spørreskjema.

Påstand	Notodden	Kristiansand
<i>Det teoretiske stoffet har vært godt forklart</i>	5.1 Laveste skåre: 2 Høyeste skåre: 6	5.4 Laveste skåre: 1 Høyeste skåre: 6
<i>Undervisningene har vært passe lange</i>	4.9 Laveste skåre: 2 Høyeste skåre: 6	5.5 Laveste skåre: 1 Høyeste skåre: 6
<i>Undervisningen har vært relevant for mitt kunnskapsnivå</i>	5.0 Laveste skåre: 2 Høyeste skåre: 6	5.4 Laveste skåre: 1 Høyeste skåre: 6
<i>Undervisningen har vært relevant for de arbeidsoppgavene jeg skal løse som behandler overfor ungdom med alvorlige psykiske lidelser</i>	4.8 Laveste skåre: 2 Høyeste skåre: 6	5.2 Laveste skåre: 1 Høyeste skåre: 6

Tabell 5 Studentenes besvarelser på ulike påstander.

Det er høy skåre ved alle samlingene i utdanningen SEPREP UNG. Da toppskåren er 6 så er den laveste skåren 4.8 ved SEPREP UNG in Notodden når det gjelder om undervisningen har vært relevant for de arbeidsoppgavene jeg skal løse som behandler overfor ungdom med alvorlige psykiske lidelser har vært passe lange. Dette må likevel anses som en høy skåre. Det var stor aldersspredning blant brukerne som svarte (25 år-61 år), og det så ikke ut som om alder slo ut på funnene. Vi forstår svarene samlet slik at studentene er svært fornøyde med selve SEPREP UNG-utdannelsen både når det gjelder organisering og innhold.

3.2.3 Studentenes besvarelser på de åpne spørsmålene

Her presenteres en oppsummering over hva deltakerne skrev på de åpne spørsmålene i spørreskjemaet. Begge kursstedene blir sett under ett da kommentarene er meget like på begge stedene.

Spørsmål: *Hva fungerte godt i samlingen (vurder faglig innhold, undervisning, forelesere o.a.)?*

Deltakerne har vært meget fornøyde med samlingene, både når det gjelder faglig innhold, undervisning og forelesere. Foreleserne har fått mesteparten av kommentarene. De har handlet om at de har vært svært så pedagogiske, gode på formidling og høy kompetanse. Denne kompetansen har vært veldig praksisnær, samtidig som foreleserne har vært oppdaterte på forskningsfronten på de temaene de har forelest over. De har vært engasjerende å høre på

og vært dyktige til å ha progresjon i sine forelesninger, slik at en heterogen gruppe kunne følge med og forstå det som ble presentert. Dette har bidratt til at studentene forteller om at det har vært enkelt å relatere det foreleserne har presentert til sin egen hverdagslige praksis. I tillegg får foreleserne kommentarer på at de har vært gode på å ha dialog med studentene underveis – noe som studentene forteller har bidratt til økt læring og forståelse.

Kommentarene under dette åpne spørsmålet om hva som har fungert bra, så har de også handlet om at studentene har erfart gode organisert samlinger. For det meste gode lokaler og passe med pauser. Studentene kommenterer på at de har fått god oppfølging fra lokal koordinater ved hvert kurssted og at de har fått god informasjon i god tid før samlingene.

Spørsmål: *Hva kunne du ha ønsket vært annerledes i denne samlingen (vurder faglig innhold, undervisning, forelesere o.a.)?*

Det som studentene har kommentert på med hensyn på hva de kunne ha tenkt seg annerledes har handlet om at ved enkelte samlinger kunne de ha tenkt seg forelesernes power-point presentasjoner ved starten av forelesningene i stedet for i etterkant. Dette for at de kunne ha skrevet på disse underveis i forelesningen. Noen kommentarer går også på at de kunne ha fått tilsendt forslag til pensum relevant for forelesningene i forkant, slik at de kunne ha forberedt seg litt bedre til noen av samlingene. Noen kommentarer går også på at selv om at forelesningene er gode, så kunne de ha tenkt seg noe «trening og øving» i grupper i løpet av undervisningsdagene.

Andre kommentarer har handlet mest om lokaler, de har erfart noen ganger at det ikke har vært nok pulter til alle og at noen kurslokaler har hatt dårlig luft. Noen ganger har teknikken ikke fungert og det har vært dårlig lyd i mikrofoner. En del kommentarer har handlet om tidspunkt, f.eks. noen har erfart det å holde på til kl. 1530 på fredager som utfordrende når de bor langt unna.

Spørsmål: *Noe annet du har lyst til å legge til?*

Det var også et åpent spørsmål på spørreskjemaet som var av mer «åpen» karakter; noe de mer de hadde lyst til å legge til. Disse kommentarene har handlet om noen forslag om at studentene kunne for eksempel hatt muligheten til å hospitere litt hos hverandre. Dette for å få bedre innsikt i hvordan andre fagpersoner og tjenester jobber. I tillegg for å bli bedre kjent

med hverandre. Da ikke det er alle ansatte ved alle tjenestene som deltar, kunne dette bidratt til at flere kunne blitt kjent på tvers av tjenester enn at bare studentene blir kjente.

Andre kommentarer har handlet om at selv om det har vært noen innslag av forelesninger av personer med brukererfaring, så kunne de ha tenkt seg mer av dette. Noen kommentarer går også på at de opplever at gruppeoppgavene er litt uklart fremstilt, noe som har gjort det utfordrende å skrive gruppeoppgavene. En del kommentarer har også handlet om at de opplever at veilederne har veldig ulik praksis i veiledningsgruppene når det gjelder om de skulle veilede på gruppeoppgaver eller ikke. Noen veiledere har gjort det, andre har ikke. Det etterlyses en mer tydelig praksis på dette. Ellers så har disse kommentarene handlet om at studentene er meget fornøyde og imponert over utdanningen, at de opplever den som nyttig og relevant.

3.2.4. Oppsummering av svar på åpne spørsmål

Studentene gir uttrykk for at de er meget fornøyde med SEPREP UNG-utdannelsen, både innholdsmessig, pedagogisk og at det er relevant for deres arbeidshverdag. Det som har handlet om temaer som de kunne tenkt seg annerledes har handlet for det meste om lokaler, at de kunne fått presentasjonene til foreleser før samling i stedet for etter. De kunne også tenkt seg mer brukererfaring i presentasjonene og at veileders rolle tydeliggjøres mht. oppgaveskrivingen på utdannelsen.

3.3 Hovedinntrykk av funnene

Når funnene fra alle fokusgruppene og spørreskjemaene ses under ett kan hovedinntrykket fra disse forstås som at SEPREP UNG har vært en veldig nyttig, inspirerende og god utdanning for de studentene som deltar. Lederne bekrefter at studentene har tatt med seg kunnskap og praksiser tilbake til sin hverdag. Dette har de gjort både gjennom å bruke kunnskapen i sin jobb, men også gjennom å dele kunnskap med sine kolleger (som ikke deltok på utdanningen). Skårene på samlingene har vært svært høye og de åpne kommentarene på spørreskjemaene konkretiserer hva som de har erfart som det som har fungert, ønsker seg annerledes og mange spontane kommentarer over hvor fornøyde de er. Det er interessant at både studenter og ledere kommenterte hvor viktig det er å ha en utdanning lokalt der personer fra ulike tjenester studerer sammen – at dette gir økt samhandlingskompetanse og bedre samarbeid mellom tjenester, og mellom fagpersoner og brukere/pårørende.

Det som studentene forteller om forbedringsområder for SEPREP UNG-utdanningen handler om å tydeliggjøre veilederrollen, da de opplevde ulike praksiser fra veilederne. Spesielt gjaldt dette omkring veiledning på gruppeoppgaver, der noen fikk mye oppfølging, mens andre ikke fikk noe i det hele tatt. De skulle også ønsket seg flere med bruker- og pårørendeerfaring som forelesere.

Kapittel 4: Diskusjon

Dette forskningsprosjektet har handlet om å evaluere utdanningen SEPREP UNG som ble gjennomført i Notoddenområdet og i Kristiansandsområdet 2011-2013. Hensikten med evalueringen hadde et todelt fokus. Det første fokuset handlet om å evaluere selve utdanningen. Fokuset her har vært på studentenes forventninger til studiet, innhold og nytteverdi i deres egen praksis. Det andre fokuset var rettet mot å undersøke hvordan utdanningen var med på å endre og forbedre praksis i det lokale helsetjenesteapparatet der hvor studentene jobbet. Basert på hensikten og ovennevnte målsettinger valgte vi å dele evalueringen opp i to fokusområder:

1. *Hvordan beskriver studentene sine erfaringer med utdanningsprogrammet SEPREP UNG?*
2. *Hvordan beskriver ledere til studentene i SEPREP UNG at praksis i det lokale helsetjenesteapparatet har endret eller forbedret seg gjennom utdanningsprogrammet?*

I diskusjonen vil vi ta opp to forhold med utgangspunkt i studiens funn. Det første handler om å diskutere funnene opp mot SEPREP UNGs målsettinger og formål. Det andre handler om betydningen av en tverretattlig- og tverrfaglig utdanning kan skape økt samhandling i lokalbasert psykisk helse- og rusarbeid opp mot nasjonale føringer.

4.1 Funnene diskutert opp mot SEPREP UNGs målsettinger og formål

Gjennom denne forskningsbaserte evalueringsstudien dokumenteres det at SEPREP UNG utdanningen langt på vei har nådd sine egne mål. Dette bekreftes gjennom både den kvalitative og kvantitative datainnsamlingen. Studiets målsettinger er: (1) Studenten skal etter gjennomgått utdanning ha økt kompetanse om tidlige tegn på alvorlig psykisk lidelse og tidlig intervensjon, og faktorer som hemmer eller fremmer psykoseutvikling. (2) Studenten skal også ha en mer helhetlig forståelse av ungdommens situasjon og hvordan den psykiske helsen generelt påvirkes. Videre skal (3) deltakeren ha økt kompetanse innen samarbeid og samhandling. Studenten skal ha, (4) med bakgrunn i aktuell empiri, kunne begrunne og iverksette tilnærminger og behandlingstiltak og ha oversikt over tjenestenettverk og henvisninger lokalt. Dette arbeidet skal ha en etisk og juridisk forankring som sikrer menneskeverdet. (5) Studenten skal kunne bruke seg selv på en konstruktiv måte i møte med ungdommen og familie/nettverk. (6) Utdanningen skal gi økt mestring hos den enkelte

medarbeider med særlig vekt på relasjonsaspektet, brukermedvirkning og lokalmiljøets betydning. Videre skal utdanningen (7) totalt sett bidra til en økning av kvalitet og brukermedvirkning i tjenestetilbudet. Utdanningen skal også (8) skape større forståelse for de ulike yrkesgrupper og tjenesteinstanser imellom. Dette med formål om å fremme samarbeid og samhandlingskompetanse både faglig og organisatorisk i de ulike ledd i tjenestenettverket.

Empirien i denne studien viste at det var stor enighet blant studentene om at dette var en utdanning som var relevant for deres arbeid med ungdommer som har alvorlige psykiske helse- og rusproblemer. Studentene beskrev at utdanningen hadde meget gode forelesere som var hentet fra praksisfeltet, men også var i kjent med den nyeste forskningen på de temaene de underviste i. Studentene erfarte at måten studiet var organisert på gjennom dagssamlinger én gang i måneden gjorde at det var håndterbart i forhold til jobb. Dette bekreftet også lederne som dermed erfarte at det var ikke så stor "inngripen," i kollegiet at det var personer som tok denne utdanningen. Dette var likevel et punkt der det kom an på hvor mange studenter de hadde meldt på. Så lederne anbefalte å planlegge godt hvor mange som skulle delta, slik at det gikk an å kombinere utdanningen med arbeidet i tjenesten. Det er derfor sentralt at utdanningen er "forankret" i ledelsen hos de ulike tjenestene. Dette fordi at målsettingen er både å få bedre fagkunnskap, men også bedre samhandlingskompetanse. Dette har bidratt til at studenter og arbeidsgiver har hatt muligheten til at det går å kombinere jobb og utdanning, uten så store økonomiske omkostninger for arbeidsgiver og den enkelte student (Hartberg, 2013).

Åtte studenter fra SEPREP UNG fra Notoddenområdet formidlet også i en artikkel i SEPREPs bulletin «Dialog» om sine positive erfaringer med å delta på denne utdannelsen (Hartberg, 2013). Disse studentene bekrefter denne forskningsstudiens funn der de var meget fornøyde med forelesere, organisering av utdanningen og innholdet. Dette fant vi også gjennom den kvantitative delen, der studentene skårer relevans, organisering og innhold meget høyt på likertskalaen. Studentene beskriver også at utdanningen har bidratt til økt faglig kompetanse om målgruppen, om tidlig intervensjon, psykiske helseproblemer og om samarbeid. Dette samarbeidet handler ikke bare om å samarbeide med tjenestene. Det handler også om å samarbeide *med* brukere og pårørende, og at tjenestene de skal utøve tar utgangspunkt i den enkelte persons liv og kontekst. Studentene var opptatte av at det som var viktig i utdanningen var at alle foreleserne og utdanningen satte "brukeren i sentrum" (Hartberg, 2013). Denne kunnskapen har bidratt til at de føler seg tryggere i sin arbeidshverdag, da de erfarer økt faglig tyngde enn tidligere. Det som er interessant er at

denne faglige tyngden også bidrar til at de fremstår som mer samhandlingsorienterte og mindre «bastante» i sin fremtreden som fagpersoner. Dette gjør også at de erfarer å være fagpersoner som er opptatte av å samarbeide med brukere, pårørende og andre fagfolk med respekt og åpenhet. Dette bekreftes av ledernes erfaringer med å ha sine ansatte på dette studiet. Dette kan skyldes at studiet har hatt et fokus på samarbeid og brukerinvolvering i tjenestene de jobber i. Det har også vært personer med brukererfaring som forelesere, selv om studentene kunne tenkt seg flere som hadde forelest som hadde denne bakgrunnen. Det poengteres i Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring (Helsedirektoratet, 2005) at målet er tjenester som styrker brukeren og at tjenestene skal involvere brukerne og gi dem innflytelse. Kunnskapsgrunnlaget for mest hensiktsmessige tjenester skal være en syntese av forskning, faglig ekspertise og brukererfaringer. Å tilby en utdanning hvor brukere også bli involvert i utdanningen av fagpersoner som skal møte brukere og pårørende er derfor sentralt for å oppnå dette.

SEPREP UNG-utdannelsen fanger opp elementer fra Nasjonale føringer og dokumenter, spesielt fra «Samhandlingsreformen» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2008-2009) og Meld St. 13 «Utdanning for Velferd» (Kunnskapsdepartementet, 2011-2012). Disse nasjonale føringene fremhever økt fokus på samhandling, samhandlingskompetanse og mer koordinerte tjenester innen psykisk helse og rusfeltet (og i helsefeltet for øvrig). I Meld St. 13 «Utdanning for Velferd» (Kunnskapsdepartementet, 2011-2012) beskrives det at for å styrke de sosialfaglige og helsefaglige utdanningene, og de ulike tjenestene bør kompetansen på koordinering og samarbeid økes. Dette handler om evnen til *tverrprofesjonelt* samarbeid gjennom større vekt på blant annet utvikling av kommunikasjons- og samarbeidskompetanse på tvers av tjenester og forvaltningsnivåer, samt utvikling av mellommenneskelig kompetanse og evne til etisk refleksjon og profesjonell skjønnsutøvelse. Videre bør studentene innen helse- og sosialfagene få økt kunnskap om velferdssystemet og helhetlig forståelse av rammene for tjenesteutøvelsen. Dette handler blant annet om økt brukerorientering og mestringsperspektiv i tjenesteutøvelsen og system- og organisasjonskunnskap, for å nevne noe. I tillegg bør kompetansen i å arbeide med personer med sammensatte behov, blant annet gjennom forebyggende arbeid, barn og unges oppvekst, utvikling og rettigheter og psykisk helse og rus. Utdanningen SEPREP UNG har fokus på tidlig intervensjon og forebygging og svarer derfor også på «Samhandlingsreformens» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2008-2009) målsettinger om fokus på økt livskvalitet for den enkelte og redusert press på helse- og omsorgstjenestene gjennom satsing på helsefremmende og forebyggende arbeid.

Et annet poeng som studentene fremhever som svært viktig for hvordan deres faglige tyngde og samhandlingskompetanse har skapt en tryggere arbeidshverdag og bedre praksis, er veiledningen de har deltatt i. Dette har vært gruppeveiledning der studentene har vært satt sammen tverretattlig og tverrfaglig. Det har vært gode veiledere som har bistått studenten med å omsette den foreleste kunnskapen i undervisningen om til praksis. Dette er noe studentene har vært meget fornøyde med. Skulle de ha endret noe, så kunne de ha tenkt seg at veilederne var litt mer involverte i selve undervisningen, f.eks. var der av og til for å høre på. Samtidig var studentene opptatte av at de hadde fått ulik veiledning mht. gruppeoppgavene som skulle løses i løpet av studiet. Noen hadde fått mye veiledning av veilederne, mens andre ingenting. Det kunne derfor vært interessant å tydeliggjøre veilederrollen i studiet når det gjelder gruppeoppgaven og hvordan veilederne følger temaene som blir gjennomgått i utdanningen.

4.2 Lokalbasert utdanning skaper økt samhandling

Denne evalueringen har vist at bruk av lokalbasert utdanning kan være nyttig når fagpersoner man lærer nye ideer og praksiser, og at dette øker den lokale samhandlingen mellom fagpersoner, tjenester og med brukere/pårørende. Selv om utdanninger og videreutdanninger innen psykisk helse- og rusarbeid er utbredt og anerkjent, så har lite oppmerksomhet blitt gitt til hvordan fagpersoner og tjenester kan tilrettelegge faglig utvikling og samarbeidende praksiser sine fagpersoner i sitt daglige arbeide (Ness & Strong, 2013), og på tvers av tjenestene.

Som regel er utdanning innen psykisk helse-, terapi og rusarbeid dreiet seg om "lidelsene" mennesker har og hvilke "metoder" man skal benytte for å hjelpe de (Dreier, 2008; Kuenzli, 2006) og om de faglige og personlige egenskapene til fagpersonene (Jensen, 2007; Orlinsky & Rønnestad, 2005). Mindre fokus har vært på hvordan fagpersoner bruker kunnskapen man lærer på utdanningen, i sin daglige praksis, eller hvordan utvikler man seg til en autonom psykisk helsearbeider i samarbeid med dem man møter (både kolleger, andre tjenester og brukere/pårørende) (Binder, 1993; Duncan, 2010). Evalueringen av SEPREP lærer oss at å organisere lokalbasert utdanning på denne måten kan hjelpe fagpersoner til å fokusere på deres læring over tid ved hjelp av sykluser av undervisning av gode forelesere, daglig praksis og refleksjon i veiledningsgruppene. Dette kan bidra til at fagpersoner i stor grad integrerer læringen i sitt daglige arbeid og øke samhandlingen lokalt i tjenestene og med personer som søker hjelp.

Empirien fra denne studien med å evaluere SEPREP UNG tyder på at samarbeidsprosessene som skjer gjennom at studentene er fagpersoner som kommer fra lokale tjenester og deltar på samme utdanning øker samarbeidet lokalt. Studentene møter hverandre hver måned både i undervisningssammenheng, men vel så viktig i veiledningsgruppene. Noen studenter fortalte om at dette gjorde at dagen etter veiledningen, eller undervisningen ringte en annen medstudent for å samarbeide med han/henne i sitt daglige arbeide. Studentene og lederne var tydelige på hvor viktig dette er for å bedre samhandlingen både mellom tjenestene, men også mellom fagpersoner og de som søker hjelp. Studentene forklarte at ved å vite mer om hvordan de ulike fagprofesjonene og tjenestene jobber, er det enklere å vite hvordan en selv skal jobbe, samt at det er enklere å «ta opp telefonen» å ringe de personene de kjente fra de andre tjenestene for å samarbeide, få informasjon eller få mer oversikt over hvordan hjelpeapparatet fungerte lokalt.

Slike samarbeids- og læringsprosesser kan organiseres som en utdanning der personen også får studiepoeng og meget kvalifisert undervisning. Dette viser at å ha arenaer, for eksempel gjennom en slik lokalbasert utdanning som fokuserer både på faglig innhold der studentene representerer de ulike tjenestene, skaper bedre samhandling. På denne måten tar SEPREP UNG-utdanning psykiater Trond Aarres (2011) ord om at «lagarbeid – ikke profesjonsmakt – gir resultater» (s. 48).

4.3 Videre forsknings- og utviklingsområder

Evalueringen dokumenterer noen mulige videre forsknings- og utviklingsområder: Bidrar en slik utdanning som SEPREP UNG til økt samhandling og bedre koordinerte tjenester over tid? Øker tverrprofesjonelle og tverretatlige utdanninger samhandlingen på tvers av tjenestenivåer og profesjoner? Hvordan erfarer brukere og pårørende at praksis endres gjennom at ansatte deltar på SEPREP UNG?

4.4 Konklusjon

Relatert til forskningsspørsmålene for denne studien er det forskningsmessige grunnlag for å konkludere med følgende: SEPREP UNG som utdanningsprogram har nådd de fleste av dets kompetanse- og læringsmål på en god måte. Dessuten synes tilbudet å være i tråd med og imøtekomme statlige føringer gjennom samhandlingsreformen og fremtidig utdanning. SEPREP UNG viser seg som en relevant og nyttig måte å organisere utdanning innen psykisk- helse og rustjenester.

Referanseliste

Barbour, R.S & Kitzinger, J. (1999). *Developing Focus groups Research: Politics, Theory and Practice*. London: Sage publications.

Barbosa da Silva, A. (1996). *Analys av texter*. I: P-G. Svensson og B. Starrin (red.). *Kvalitative studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Binder, J. L. (1993). Is it time to improve psychotherapy training? *Clinical Psychology Review*, 13, 301-318.

Camic, P. M., Rhodes, J. E., & Yardley, L. (2003). Naming the stars: Integrating Qualitative Methods Into Psychological Research. In: P.M.Camic, J.E.Rhodes & L. Yarley (Eds.): *Qualitative Research in Psychology. Expanding Perspectives in Methodology and Design*. Washington, DC: American Psychological Association.

Dreier, O. (2008). *Psychotherapy in everyday life*. New York, NY: Cambridge University Press.

Duncan, B (2010). *On becoming a better therapist*. Washington, DC: American Psychological Association.

Hartberg, K. (2013). Brukaren i sentrum: Åtte nøgde deltakere i Seprep Ung 2011-2013. *Dialog: Bulletin for Seprep*, 70-75.

Helsedirektoratet. (2005). *Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring... Og bedre skal det bli! (2005-2015)*. Rapport, IS-1162. Oslo: Helsedirektoratet.

Helse- og omsorgsdepartementet (2009). *St.meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen Rett behandling – på rett sted – til rett tid*. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.

Høgskolen i Hedmark (2010). *Studieplan SEPREP Ung – videreutdanning*. Høgskolen i Hedmark.

- Jensen, P. (2007). On learning from experience: Personal and private Experiences as the context for psychotherapeutic practice. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 12, 375-384.
- Karlsson, B. (2011). *Forskningsbasert evaluering av Turresepten 2010-2012*. Høgskolen i Buskerud.
- Kuenzli, F. (2006). *Inviting reflexivity into the therapy room: How therapists think in action*. New York, NY:University Press of America.
- Kunnskapsdepartementet (2011-2012). Meld.St. 13 *Utdanning for velferd: Samspill i praksis*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Lerdal, A., & Karlsson, B. (2008). Bruk av fokusgruppeintervju. *Sykepleien Forskning*, 3: 172- 175.
- Ness, O., & Strong, T. (2013). Learning New Ideas and Practices Together: A Cooperative Inquiry. *Journal of Family Psychotherapy*, 24(3), 246-260.
- Orlinsky, D. E. & Rønnestad, M.H. (Eds.) (2005). *How psychotherapists develop: A study of therapeutic work and professional growth*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Puchta C. og Potter, J. (2004). *Focus Group Practice*. London: Sage publications.
- Svisdahl, M., Moltu, C., & Sletvold, E. (2010). Evalueringsrapport: Forskerskole for medforskere. Regionalt forskningsnettverk for stemningslidelser, MoodNet:
<http://www.helsebergen.no/omoss/avdelinger/psykiatrisk-divisjon/forskningsnettverk/Sider/moodnet.aspx>

Vedlegg 1. Godkjenning fra NSD.

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfages gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Ottar Ness
Avdeling for helsefag
Høgskolen i Buskerud
Postboks 235
3603 KONGSBERG

Vår dato: 04.05.2011

Vår ref: 26848 / 3 / LT

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 28.03.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

26848
Behandlingsansvarlig
Daglig ansvarlig

*Forskningsbasert evaluering av SEPREP Ung
Høgskolen i Buskerud, ved institusjonens overste leder
Ottar Ness*

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.09.2013, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Lis Tenold

Kontaktperson: Lis Tenold tlf: 55 58 33 77
Vedlegg: Prosjektvurdering

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, HSL, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. martin-arne.andersen@uit.no

Formålet med prosjektet er å evaluere utdanningen Seprep Ung 2011-2013.

Utvalget omfatter 45 studenter ved Seprep Ung 2011-2013 som er ansatte i kommunene og spesialisthelsetjenesten som har behandlings- og oppfølgingsansvar for mennesker med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser og lokale ledere i helsetjenesteapparatet i kommunene studentene kommer fra.

Prosjektleder oppretter førstegangskontakt.

Opplysningene samles inn gjennom spørreskjema og intervju. Det benyttes lyd- og videoopptak som behandles elektronisk.

Det gis skriftlig informasjon og innhentes skriftlig samtykke. Personvernombudet finner i utgangspunkt skrevet tilfredsstillende men forutsetter at dato for sletting av navneliste settes til 01.09.2013 slik at det blir samsvar mellom opplysninger gitt i meldeskjema og informasjonsskrivet. Personvernombudet legger til grunn at revidert skriv ettersendes før det tas kontakt med utvalget.

Innsamlede opplysninger anonymiseres og lydbånd- og videoopptakene makuleres ved prosjektslutt, senest 15.09.2011. Med anonymisering innebærer at navnelister slettes/makuleres, og ev. kategorisere eller slette indirekte personidentifiserbare opplysninger. Ved publisering vil ingen enkeltpersoner kunne gjenkjennes.

Vedlegg 2. Forespørsel om deltakelse og samtykke Studenter

Forespørsel om deltakelse i prosjektet "Forskningsbasert evaluering Seprep Ung 2011-2013" – Studenter Kristiansand og Notodden

DEL A

Bakgrunn og hensikt

Denne forespørselen gjelder studien "Forskningsbasert evaluering Seprep Ung 2011-2013". Hensikten med denne studien er å evaluere utdanningen Seprep Ung. Særlig vil en utforske hvordan organiseringen og innholdet i utdanningen har bidratt til økt kompetanse og kvalitet på behandling av ungdommer med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser. Som student ved Seprep Ung ønsker vi å intervju deg om dine erfaringer i forhold til følgende spørsmål:

1. Hvordan vil du beskrive forventningene og erfaringene dine ved å være student ved Seprep Ung?
2. Hvordan vil du beskrive hvordan utdanningen Seprep Ung har bidratt til å påvirke kvaliteten på praksis i din tjeneste i arbeidet med ungdommer med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser?

Hva innebærer studien?

For å få belyst erfaringene ønsker vi at du som student skal besvare et spørreskjema etter hver studiesamling. Dette spørreskjemaet returneres så til forskerne. Deretter vil det bli gjort en loddtrekning (tilfeldig utvalg) av alle studentene som går ved utdanningen Seprep Ung 2011-2013. De 16 deltakere som blir trukket ut vil bli delt i to fokusgrupper. Begge gruppene vil bli intervjuet tre ganger; ved første samling, midt i utdanningen og på siste samling. Intervjuene vil bli ledet av undertegnede. Fokusgruppeintervjuet vil vare i ca 1,5 til 2 timer og vil utdype de erfaringene dere har som studenter ved Seprep Ung. Hele intervjuet vil bli tatt opp på bånd. Det skrives så ut og om du ønsker sendes dette til deg for endelig godkjenning. I den anledning vil SEPREP ved daglig leder Gunnar Brox Haugen opprette og oppbevare en navneliste over deltakerne. Denne vil bli slettet innen 01.09.2013.

Den som skal gjennomføre intervjuene heter Ottar Ness, og er ansatt ved Høgskolen i Buskerud, avdeling for helsefag, Institutt for forskning innen psykisk helse og rus.

Hva skjer med informasjonen om deg

Alle data vil bli behandlet konfidensielt og på en forsvarlig måte i henhold til Personopplysningsloven og etter retningslinjer gitt av Datatilsynet. Dette innebærer at forskeren vil ha taushetsplikt overfor alle personopplysninger som samles inn. Datamaterialet vil bli anonymisert og slettet når forskningsprosjektet er avsluttet, senest 31.12.2012. Resultatene vil bli publisert i en rapport og vitenskapelige artikler.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke til å delta i studien. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Om du nå sier ja til å delta, kan du senere trekke tilbake ditt samtykke uten at det påvirker din øvrige behandling. Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, eller generelt ønsker mer informasjon om prosjektet kan du kontakte 1. amanuensis Ottar Ness, Høgskolen i Buskerud, mobil 90 12 53 12.

DEL B

Personvern

Informasjonen som lagres om deg skal kun brukes slik som beskrevet i hensikten med studien. Alle opplysningene vil bli behandlet uten navn og fødselsnummer eller andre direkte gjenkjennende opplysninger.

Dekan Heidi Kapstad ved Høgskolen i Buskerud, avdeling for helsefag, er databehandlingsansvarlig.

Prosjektleder er 1. amanuensis Ottar Ness, og prosjektmedarbeider er Professor Bengt Karlsson, begge ansatt ved avdeling for helsefag, Høgskolen i Buskerud.

Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS, har godkjent studien.

Utlevering av materiale og opplysninger til andre

Det er kun daglig leder i SEPREP Gunnar Brox Haugen som har adgang til navnelisten og som kan finne tilbake til deg. Det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene av studien når disse publiseres.

Rett til innsyn og sletting av opplysninger om deg

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg. Du har videre rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene vi har registrert. Dersom du trekker deg fra

studien, kan du kreve å få slettet innsamlede opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inngått i analyser eller brukt i vitenskapelige publikasjoner.

Økonomi

Studien er finansiert av Stiftelsen SEPREP ved daglig leder Gunnar Brox Haugen

Informasjon om utfallet av studien

Du har som informant rett til å få tilgang til utfall av studien.

Dersom du ønsker å delta, ber jeg deg om å underskrive samtykkeerklæringen og postlegge svarkonvolutten. Når vi har mottatt denne vil du få tilsendt et spørreskjema.

Vennlig hilsen
Oslo 5. desember 2011.

Ottar Ness
Prosjektleder.

Samtykke til deltakelse i prosjektet "Forskningsbasert evaluering Seprep Ung 2011-2013" – Studenter Kristiansand og Notodden

Jeg er villig til å delta i studien "Forskningsbasert evaluering av Seprep Ung 2011-2013".

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Jeg bekrefter å ha gitt informasjon om studien "Forskningsbasert evaluering av Seprep Ung 2011-2013".

(Signert, rolle i studien, dato)

Ottar Ness, prosjektleder.

Vedlegg 3. Forespørsel om deltakelse og samtykke Ledere

Forespørsel om deltakelse i prosjektet "Forskningsbasert evaluering Seprep Ung 2011-2013" - Ledere.

DEL A

Bakgrunn og hensikt

Denne forespørselen gjelder studien "Forskningsbasert evaluering av utdanningen Seprep Ung 2011 - 2013". Hensikten med denne studien er å evaluere utdanningen Seprep Ung. Særlig vil en utforske hvordan organiseringen og innholdet i utdanningen har bidratt til økt kompetanse og kvalitet på behandling av ungdommer med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser. Som leder for ansatte som tar utdanningen Seprep Ung 2011-2013 ønsker vi å intervju deg om dine erfaringer i forhold til følgende spørsmål:

1. Hvordan vil du beskrive forventningene ved å ha ansatte som er studenter ved Seprep Ung?
2. Hvordan vil du beskrive hvordan utdanningen Seprep Ung har bidratt til å påvirke kvaliteten på praksis i din tjeneste, samt samarbeid mellom tjenester i arbeidet med ungdommer med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser?

Hva innebærer studien?

På grunn av at det er ledere på ulike nivåer i helsetjenesteapparatet lokalt, og for å få et høyest mulig kvalitativt innhold i informasjonen omkring hensikten med studiet så ønsker vi å forespørre deg å delta i to fokusgruppeintervju sammen med 6-8 andre ledere i det lokale helsetjenesteapparatet; et intervju ved starten av utdanningen og det andre intervjuet ved avslutningen av utdanningen i 2013. Intervjuene vil bli ledet av undertegnede. Fokusgruppeintervjuet vil vare i ca 1,5 til 2 timer og vil bli forsøke utdype de erfaringene dere har som ledere for studenter som tar utdanningen Seprep Ung. Hele intervjuet vil bli tatt opp på bånd. Det skrives så ut og om du ønsker sendes dette til deg for endelig godkjenning. I den anledning vil vi opprette en navneliste over deltakerne Det er SEPREP ved daglig leder Gunnar Brox Haugen som vil opprette og oppbevare navnelisten. Denne vil bli slettet innen 31.12.2012.

Den som skal gjennomføre intervjuene heter Ottar Ness, og er ansatt ved Høgskolen i Buskerud, avdeling for helsefag, Institutt for forskning innen psykisk helse og rus.

Hva skjer med informasjonen om deg

Alle data vil bli behandlet konfidensielt og på en forsvarlig måte i henhold til Personopplysningsloven og etter retningslinjer gitt av Datatilsynet. Dette innebærer at forskeren vil ha taushetsplikt overfor alle personopplysninger som samles inn. Datamaterialet vil bli anonymisert og slettet når forskningsprosjektet er avsluttet, senest 31.12.2012. Resultatene vil bli publisert i en rapport og vitenskapelige artikler.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke til å delta i studien. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Om du nå sier ja til å delta, kan du senere trekke tilbake ditt samtykke uten at det påvirker din øvrige behandling. Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, eller generelt ønsker mer informasjon om prosjektet kan du kontakte førsteamanuensis Ottar Ness mobil 90 12 53 12.

DEL B

Personvern

Informasjonen som lagres om deg skal kun brukes slik som beskrevet i hensikten med studien. Alle opplysningene vil bli behandlet uten navn og fødselsnummer eller andre direkte gjenkjennerende opplysninger.

Dekan Heidi Kapstad ved Høgskolen i Buskerud, avdeling for helsefag, er databehandlingsansvarlig.

Prosjektleder er førsteamanuensis Ottar Ness, og prosjektmedarbeider er Professor Bengt Karlsson, begge ansatt ved avdeling for helsefag, Høgskolen i Buskerud.

Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS, har godkjent studien.

Utlevering av materiale og opplysninger til andre

Det er kun daglig leder i SEPREP Gunnar Brox Haugen som vil ha adgang til navnelisten og som kan finne tilbake til deg. Det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene av studien når disse publiseres.

Rett til innsyn og sletting av opplysninger om deg

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg. Du har videre rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene vi har registrert. Dersom du trekker deg fra studien, kan du kreve å få slettet innsamlede opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inngått i analyser eller brukt i vitenskapelige publikasjoner.

Økonomi

Studien er finansiert av Seprep ved daglig leder Gunnar Brox Haugen.

Informasjon om utfallet av studien

Du har som informant rett til å få tilgang til utfall av studien.

Dersom du ønsker å delta, ber jeg deg om å underskrive samtykkeerklæringen og postlegge svarkonvolutten. Når vi har mottatt denne vil du få tilsendt et spørreskjema.

Vennlig hilsen
Oslo 13. oktober 2012.
Ottar Ness
Prosjektleder

Samtykke om deltakelse i prosjektet "Forskningsbasert evaluering Seprep Ung 2011-2013" - Ledere.

Jeg er villig til å delta i studien "Forskningsbasert evaluering av Seprep Ung 2011-2013".

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Jeg bekrefter å ha gitt informasjon om studien "Forskningsbasert evaluering av Seprep Ung 2011-2013".

(Signert, rolle i studien, dato)

Ottar Ness, prosjektleder

Vedlegg 4. Spørreskjema til studenter ved Seprep Ung 2011-2013

Utdanningen SEPREP Ung ***Evalueringsskjema: Evaluering av undervisningssamling.***

Undervisningssamlingen er nå avsluttet og vi ber om din evaluering. Dette spørreskjemaet vil fokusere på din evaluering av "Utdanningen SEPREP Ung". Du vil få et slikt evalueringsskjema etter hver samling slik at vi kan evaluere både hver samling og helheten av utdanningen.

Vi ønsker at du i dette skjemaet vektlegger både din oppfatning om hvordan samlingens faglige innhold har fungert for deg, og hvorvidt de forventningene du hadde til samlingen på forhånd, er innfridd.

Tusen takk for at du svarer! Svarene er avgjørende for hvordan utdanningen SEPREP Ung skal utvikles videre.

* Du vil få utdelt dette spørreskjemaet på slutten av hver samling underveis i utdanningen

1. Bakgrunnsinformasjon

Kjønn: Alder:

2. Hva slags type stilling har du (sett kryss)?:

Psykisk Helsevern DPS..... BUP..... Spesialist helsetjenesten.....

Kommunehelsetjenesten.....

Annet (Hva)

3. Hvor lenge har du jobbet overfor ungdom med alvorlige psykiske lidelser/ungdom i risiko?

0-2 år..... 2-4 år..... 4-6 år..... 6-8 år..... 8-10 år..... 10 år eller lenger.....

4. Hva slags utdanning har du? (sett kryss):

- ☐ Sosionom
- ☐ Barnevernspedagog
- ☐ Psykolog
- ☐ Psykiatrisk sykepleier
- ☐ Vernepleier
- ☐ Annet..... (skriv)

4. Har du deltatt i utdanning arrangert av SEPREP tidligere?

Ja..... Nei..... (Sett kryss)

5. Hvordan vil du vurdere følgende utsagn?

For hvert utsagn setter du en sirkel rundt et tall fra 6 til 1. Ring rundt tallet 6 er et uttrykk for at du er sterkt enig i utsagnet – ring rundt 1 er sterkt uenig.

1.	Det teoretiske stoffet har vært godt forklart	6	5	4	3	2	1
2.	Undervisningsdagene har vært passe lange	6	5	4	3	2	1
3.	Undervisningen har vært relevant for mitt kunnskapsnivå	6	5	4	3	2	1
4.	Undervisningen har vært relevant for de arbeidsoppgavene jeg skal løse som behandler overfor ungdom med alvorlige psykiske lidelser	6	5	4	3	2	1

6. Hva fungerte godt i denne samlingen (vurder faglig innhold, organisering, undervisning, forelesere o.a.)?

7. Hva kunne du ha ønsket vært annerledes i denne samlingen (vurder faglig innhold, organisering, undervisning, program, o.a.)?

8. Til slutt; er det andre tanker du sitter med som du mener kan bidra til å gjøre denne utdanningen bedre?

Vedlegg 5. Intervjuguide til bruk i fokusgruppeintervju med studenter

Overskriftene og mellomtitlene er områder for samtale. Innledningsvis presenteres intervjuets hensikt, hvordan de ulike temaene vil bli introdusert samt rettighetene i informert samtykke.

Om forventningene til utdanningen:

Hvilke forventninger har du til utdanningen Seprep Ung?

Om deltakelse i utdanningen:

Hvordan vil du vurdere innhold, oppbygging og organisering av utdanningen?

Hvordan har du opplevd at undervisningen har vært relevant for ditt kunnskapsnivå?

Hvordan har du opplevd at undervisningen har bidratt til å øke ferdighetene som behandler mennesker med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser?

Hvordan har du opplevd at undervisningen har bidratt til økning av kvaliteten av din praksis i din jobb?

Hvordan har du opplevd at utdanningen har bidratt til å øke forståelsen av samarbeid med ulike yrkesgrupper og tjenesteinstanser?

Hvordan kunne utdanningen blitt enda bedre?

Refleksjoner knyttet til samtalen; innhold og deltakelse.

Hva har hver enkelt opplevd som viktig i dette fokusgruppeintervjuet?

Hvordan har du opplevd din egen deltakelse?

Er du noe du ønsker å tilføye eller å si før vi avslutter intervjuet?

Vedlegg 6. Intervjuguide til bruk i fokusgruppeintervju med ledere.

Overskriftene og mellomtitlene er områder for samtale. Innledningsvis presenteres intervjuets hensikt, hvordan de ulike temaene vil bli introdusert samt rettighetene i informert samtykke.

Om forventningene til utdanningen:

Hvilke forventninger har du til hva utdanningen Seprep Ung skal bidra med i din tjeneste?

Hvilke forventninger har du til hva utdanningen Seprep Ung skal bidra med i din organisasjon for å forbedre behandlingen og oppfølgingen av mennesker med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser?

Om hvordan utdanningen påvirker den lokale praksis i behandling av mennesker med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser:

Hvordan vil du beskrive praksis i din tjeneste for behandling av mennesker med psykoseproblematikk/alvorlige psykiske lidelser i dag?

Hvordan har du opplevd at utdanningen Seprep Ung har bidratt til økt kvalitet og brukermedvirkning i tjenestetilbudet?

Hvordan har du opplevd at utdanningen Seprep Ung har bidratt til økt samarbeid og samhandlingskompetanse både faglig og organisatorisk i de ulike ledd i tjenestenettverket?

Refleksjoner knyttet til samtalen; innhold og deltakelse.

Hva har hver enkelt opplevd som viktig i dette fokusgruppeintervjuet?

Hvordan har du opplevd din egen deltakelse?

Er du noe du ønsker å tilføye eller å si før vi avslutter intervjuet

Senter for psykisk helse og rus ønsker å bidra til styrking og utvikling av kunnskap innen psykisk helse og rus med særlig vekt på fem områder:

- Personers erfaringer med psykiske helseproblemer og hva som hjelper
- Person- og kontekstsentrerte tilnærminger
- Familie- og nettverksperspektiv
- Helsetjenesteorganisering, utøvelse og effektivitet
- Aksjonsrettet forskning, særlig brukerinvolvert forskning og handlingsorientert forsknings-samarbeid i klinisk praksis

The mission of the Centre for Mental Health and Substance Abuse is contribution to the development of knowledge with the following specific foci:

- Subjective experiences of mental health problems and 'helpful' help
- Individual and contextual approaches of help and support in mental health care
- Family and network perspectives in studies of mental health problems and substance abuse
- Innovations in mental health service organisation, practice, and evaluation
- Participatory action research involving mental health service providers and service users

Høgskolen i Buskerud og Vestfold

- Senter for psykisk helse og rus

Adr. Papirbredden
- Drammen kunnskapspark
Grønland 58
3045 Drammen

Kontakter:

Professor Stian Blong:
stian.blong@hbv.no
– tlf. 952 15 498

ISBN: 978-82-8290-008-9

www.hbv.no/sfpr